

אוסף סיפורים "ש"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

[eisikovits1@gmail](mailto:eisikovits1@gmail.com)

איך תניא בהסגר הציל את סבא של הרבי? (הרב יהודה שורפין)

הסיפור הבא מסופר על סבא, מצד אמו, של הרבי – הרב מאיר שלמה ינובסקי, וסבא רבא של אמי, רב אשר גרוסמן, הידוע בכינויו "רבי אשר מניקולייב".

רב אשר, ששימש כשוחט בעיר ניקולייב שבאוקראינה, נבחר על ידי האדמו"ר מליובאוויטש החמישי, רבי שלום דוב-בֶּר שניאורסון, להדפיס את [ספר התניא](#) במהדורה חדשה ומתוקנת משגיאות דפוס. המהדורה שהדפיס רב אשר הפכה למהדורה הקלאסית של ספר התניא והיא [מודפסת שוב ושוב](#), גם בימינו.

חברו הטוב של רב אשר היה רב העיר, הרב מאיר שלמה ינובסקי, סבו של [הרבי](#).

ביום הרביעי של חג הפסח, י"ח בניסן תרס"ב (1922), נערכה חגיגת [ברית המילה](#) לנכדו הטרי של הרב מאיר שלמה, מי שלימים יהיה הרבי מלובביץ'. רב אשר הגיע לאירוע ואיחל מזל-טוב לידידו, אבל סירב להצטרף לסעודת המצווה, בגלל הקפדתו האישית שלא לאכול דבר-מה מחוץ לביתו בחג הפסח¹.

זה היה צפוי שהרב מאיר שלמה לא יקבל את הסירוב הזה בעין יפה, הרי הוא הרב של העיר והאוכל שהוגש בביתו בוודאי הוכן בהתאם לסטנדרטים הקפדניים ביותר של הלכות הפסח! אמר לו הרב מאיר שלמה: "באמת הייתי צריך לנזוף בך על כך שאינך מוכן לאכול כאן היום, אבל איך אוכל לעשות זאת כשאני חב לך את חיי?..."

למה התכוון הרב מאיר שלמה? הנה הסיפור המלא:

שנים רבות לפני כן, כשמגפת ה'טיפוס' השתוללה באזור וגבתה קורבנות רבים, חלה בה גם הרב מאיר שלמה. המחלה הייתה מידבקת מאוד ולא הייתה ידועה לה תרופה. במאמץ לבלום את התפשטותה, הרשויות שלחו את כל מי שחלה במחלה להסגר מבודד מחוץ לעיר ולמעשה להשאירו אל מותו.

כשהם מבודדים לחלוטין מכל מי שלא סובל מטיפוס – למעט רופא יחיד שהגיע בכל יום והניח מזון ותרופות לצד הדלת הסגורה – רוב החולים נפלו לייאוש ודיכאון. הרב מאיר שלמה נשלח

גם הוא למתחם הבידוד ושכב שם בחוסר אונים כשהאנשים סביבו מתו בזה אחר זה, נטושים ובודדים.

כשנודע לרַב אשר על מחלת חברו הוא לא ישב בחיבוק ידיים. נחוש לעזור לרב מאיר שלמה, היה רַב אשר נוסע מידי יום למחנה ההסגר. להיכנס אליו הוא לא היה יכול. במקום זאת היה נעמד מחוץ לגדר, מתחת לחלון הגבוה וקורא בקול רם את פרק י"א מ"איגרת הקודש" של אדמו"ר הזקן, החלק השלישי של ספר התניא.

האיגרת, הפותחת במילים "לְהַשְׁכִּיחַ בִּינָה", עוסקת בחשיבה חסידית על שאלת קיומו של הרע בעולם ואיך אפשר לשמוח למרות הייסורים. באיגרת מוסבר שבאמת כל הייסורים והסבל אינם רע, הן טובות שמגיעות בצורה מוסווית, מכוסה, ולכן נראות כמו רע. ואם רק עובדים על זה מספיק ומתבוננים במשמעותן הפנימיות של הייסורים מצליחים לראות בהם טובה ממשית ואף להודות עליהן:

"... כשיתבונן האדם בעומק הבנתו ויציר בדעתו הווייתו מאין בכל רגע ורגע ממש, האין יעלה על דעתו כי רע לו, או שום יסורים מבני חיי ומזוני, או שארי יסורין בעולם?! הרי ה"אין" – שהיא חכמתו יתברך – הוא מקור החיים והטוב והעונג! . . רק מפני שאינו מושג, לכן נדמה לו רע או יסורים. אבל באמת, אין רע יורד מלמעלה והכל טוב! רק שאינו מושג לגודלו ורב טובו! ."

למרות שבכלל לא היה בטוח שהרב מאיר שלמה יכול אפילו לשמוע אותו, רַב אשר היה מגיע למקומו הקבוע מתחת לחלון ומקריא לו את האיגרת המעודדת. כך עשה יום אחר יום במשך שלושים יום רצופים בתקווה לעודד את חברו הטוב באותם ימים קשים.

נגד כל הסיכויים, ברוך השם התאוּשש הרב מאיר שלמה מהמחלה וחזר לביתו. כאשר נפגש לראשונה עם ידידו, הוא הודה לו מכל הלב. "דע לך" – הוא אמר לו – "שרק בזכותך אני חי! בכל יום, לאחר ששמעתי את קטע התניא שהקראת לי, הרגשתי נעשתה חזקה ובריאה קצת יותר. המילים שהקראת לי עודדו אותי והעניקו לי השראה להישאר חזק ואופטימי למרות המצב. זה נתן לי את האמונה ואת התקווה שאפשרו לי לנצח את המחלה ולא להיכנע לה".

היאֶרְצִיִּט (יום שלישי פרשת בא תש"פ, ערב, ראיון עם בעל המעשה)

מספר הרה"ח ר' זלמן לייב גוטליב שליט"א מירושלים : מאחר שזכינו ברחמי ה' יתברך, לזכות את הרבים בהוצאת החומשים "רש"י כפשוטו "ועוד, וברוך ה' לספרים יש ביקוש רב, ועלינו להדפיס כמות גדולה, באתי בדברים עם יהודי שמבצע את תהליך ההדפסה בסין. כך אני משיג הדפסה מצוינת באיכותה במחיר זול משמעותית, למען ישמח לב מבקשי השם. כבר כמה שנים שאני עובד עם אותו יהודי, שגם מארגן את ההובלה באניה מסין ארצה.

בחודש טבת השנה היה מזג אויר חורפי ביותר. בזמן שכאן בארץ ירדו גשמים עזים, בים השתוללה סערה. האניה ובתוכה הקונטיינר היקר של ספרי ההוצאה עשתה את דרכה הנה, מבלי יכולת לעמוד על מקום אחד. היא נהדפה עם הגלים, ולא היה שייך לעצור אותה כדי לשחרר את הסחורה שמעליה. כיוון ששהיה בנמל חיפה עולה כסף רב, הוחלט להפנות את האניה לחוף טורקיה. שם היא עגנה במשך כמה שבועות. רק ביום ראשון, בערב ר"ח שבט נכנסה האניה לנמל חיפה, ואני הוזמנתי לבוא ולחתום על הניירת במשרד הנמל, כדי לאפשר את שחרורו של הקונטיינר.

עשיתי חשבון, שכיוון שיום ראשון הוא ערב ראש חודש, ואני חייב להימצא ביום זה בחיפה, אצפין עוד קצת ואשתטח על קבר רשב"י במירון. בסיעתא דשמיא, השחרור של הקונטיינר עבר ללא תקלות, ואני הוריתי למכשיר הניווט שברכבי שיורני את הדרך למירון. המכשיר הגיב שלא כצפוי. הוא סרב לשתף עימי פעולה, ועל הצג הופיעה הודעה שאין קליטה. חשבתי לעצמי שאין זה נורא כל כך. אין זו הפעם הראשונה שאני עושה את הדרך מחיפה למירון. אסתדר בכוחות עצמי, ואסע דרך כרמיאל. התחלתי בדרכי, אבל הכביש הלך והתעקל באופן שלא הכרתי. מצאתי את עצמי סמוך לבית החיים "צור שלום". זהו בית עלמין גדול שמיועד לכל תושבי האזור, ביאליק, מוצקין, קרית חיים ועוד. נזכרתי שכאן טמונה סבתא רבה שלי, הסבתא של אמי, שנפטרה לפני 39 שנים. למרבה הצער רוב צאצאיה אינם שומרי מצוות, ומי יודע אם משהו מהם פקד את קברה. אמרתי לעצמי, אם הקב"ה סובב שאגיע עד לכאן, אכנס ואעלה על קברה.

נכנסתי לבודקה של השומר ובקשתי ממנו שיבדוק היכן טמונה האישה דבורה רחל גולדשטופ. הוא חיפש את שמה במחשב, שהפליא אותי ברשימות המדויקות והמסודרות שלו, אך לא מצא אותה. נזכרתי כי היה לה בן שנפטר בהיות בחור, ויתכן שהוא קבור לידה, ובקשתי שיחפש את גבריאל גולדשטופ. אכן, החלקה של הבחור נמצאה, ולידו קבורה גם אמו – דבורה רחל, אלא שהיא רשומה בשם גולדשטויף, ולכן לא נמצאה בחיפוש הראשון. השומר שמח שהצליח לעזור לי, והוא הודיע אותי: "תלך ישר בשביל, תכנס ימינה, ותראה שהחלקה השלישית והחלקה הרביעית הם הקברים של דבורה רחל וגבריאל". הלכתי לשם, וכשנגשתי הייתי בהלם. על הקבר של הסבתא היה רשום כתוב שיום הפטירה שלה הוא כ"ח בטבת תשמ"א. היינו, שבטבת היה היארצייט, ועתה – יום ראשון, הוא היום שנהוג לעלות לקבר כאשר יום הזכרון חל בשבת! אמרתי קצת משניות ותהלים, והתקשרתי לאמי לספר לה שאני נמצא על הקבר של סבתא שלה ביום היארצייט. אמי התרגשה ביותר ובקשה שאתפלל עליה אצל הסבתא. "איזו זכות! איזו זכות!" היא התפעלה. להיות שם בדיוק בזמן, וזאת בשעה שהנכדים אינם זוכרים את היום הזה ואינם טורחים לעשות את המאמץ להגיע. סיימתי את תפילתי, יצאתי מבית הקברות, נכנסתי לרכב, הפעלתי את הוייז, והנה, הכל בסדר. הקליטה עובדת, והדרך למירון פשוטה וחלקה. ראיתי בחוש איך הונהגתי משמים אל בית העלמין. הרי אין לזה כל הסבר אחר. רק השגחה פרטית מופלאה, לזכות אותי, צאצא ישיר, לגמול עם סבתי ע"ה חסד של אמת. יהא פרסום המעשה לעילוי נשמתה.

המחט שגרמה לשינוי (פניני בית לוי, גליון 576)

משה היה חרד לא רק בנוגע לעבודתו. היו לו גם מעט מאוד חסכוניות, והוא חשש לעתיד. "לכמה זמן זה מספיק?" שאלתי אותו. "כמה תצטרך כדי לחוש ביטחון?" הוא חשב לרגע ואז אמר: "אני מניח שכרבע מיליון דולר". "משה", אמרתי, "אני מבטיח לך שאילו היה לך רבע מיליון דולר בבנק, לא היית מרגיש יותר ביטחון מכפי שאתה מרגיש כרגע. אני יכול להכיר לך אינספור אנשים שיש להם את הסכום הזה, והם מתלוננים בדיוק כמוך. 'מה זה רבע מיליון דולר היום?' הם יגידו לך. ומה שעצוב, משה, הוא שדפוס החשיבה תקף ללא קשר לכסף שיש לך. תשאל את בעל המיליונים אם יש לו מספיק, והוא יגיד לך 'מה זה מיליון היום'?" "איזהו עשיר?" שאלו חכמינו. "השמח בחלקו", הם ענו. ומי שלא שמח בחלקו, הוא חוסך ומתקמץ כי חושב שחסר לו, או יחסר לו בעתיד, זו התיאוריה שעומדת מאחורי כל הקמצנים למיניהם, הם מפחדים ודואגים שמא יחסר להם מחר, ע"כ הם חוסכים, וחיים היום כמו עניים, כדי שיהיה להם מחר, ומחר הם גם חיים כמו עניים, כדי לחסוך למחרתיים, וכך הם חיים את כל חייהם, ואז מה שיוצא בסוף, שהם חיו כמו עניים, מתו כמו עניים וכל הכסף שלהם הלך לאחרים... עצוב, נכון, אבל כך הם חיים האומללים הללו...

ישנה אגדת עם, המוקדשת לכל אלו שחיים כך: היה היה פעם סוחר עשיר וקמצן מאין כמוהו. הוא מעולם לא הוציא מטבע אחת מיותרת. תרומה או נדבה היו מילים שאסור להעלותן על דל השפתיים, נתינה לא הייתה קיימת בלכסיקון שלו, הוא לא נתן משלו כלום, ואף לעצמו, לא התיר יותר מצרכי המחיה הבסיסית. לבוש היה בבגדים בלויים, נועל נעליים מרופטות, גר בבית קטן ועלוב, ואכל מאכלים פשוטים וזולים. הכסף היה בעיניו חשוב מכל, ודווקא בהיותו צרור תחת מרצפות ביתו. רגעי ההנאה הגדולים ביותר בחייו, היו בעת שאגף את התריסים ובעלטה היה ממשש את שטרות הכסף, ומונה אותן אחת לאחת. מובן, כי חברים רבים לא היו לו, היו מספר אנשים טובי לב שהתעניינו בשלומם והחליפו איתו מילים מספר, נדים בראשם למראה קמצנותו. גם לקרובי המשפחה שלו לא היו סיבות רבות כדי לשמור על קשר, כך שהוא היה גם בודד למדי.

ביום בהיר אחד הוא נפל למשכב, מחלה קשה פקדה את גופו, הרופאים לא נתנו תקווה רבה, והמצב היה נראה נואש. שכנים ומכרים שהתעלמו ממנו עד לאותו יום, באו כדי להיפרד, קרובי המשפחה המועטים עמדו ליד המיטה מעמידים פני כואבים, תקווה נסתרת קננה בין כולם, שמא יחסם הטוב אליו, יגרום לעשיר הקמצן לרשום נכסים כלשהם על שמם, למרות השמועות שהלכו בין האנשים על צוואה מסוג שונה. בין הבאים להיפרד היה גם בנו של החייט שמת לא מכבר ממחלה דומה. החייט היה בין היחידים שדרשו בשלומם של הסוחר העשיר, כך שהבן התקבל די בידידות. רוח של רגשנות שרתה על הסוחר החולה, והוא יבב באוזנו של בן החייט: "ראה, אני עומד למות, לא הספקתי לעשות הרבה בחיי, רציתי דברים רבים כל כך, אך לא ניצלתי מספיק את עושרי..." בן החייט שהיה בחור פיקח החליט לנצל את המעמד ולהחכים את האיש, הוא הנהן בראשו ואמר: "כן, אתה באמת נראה גוסס, אתה כנראה הולך למות. אבל לפני שאתה מת יש לי בקשה קטנה אליך, האם תהיה מוכן לעזור לי?" האיש שהתרכך קצת בימי מחלתו, השיב בפעם הראשונה בחייו בחיוב, למרות שעדיין לא ידע מה הבקשה, הוא חיבב את הבחור. "שמע, אבא שלי, החייט, שמת לפני כמה חודשים, התגלה אליי אתמול בלילה בחלום. הוא התלונן שחסרה לו שם למעלה מחט, אילו הייתה בידו מחט היה יכול

לתפור שם חליפות ובגדים מיוחדים לאנשים, אילו רק הייתה לו מחט היה מצליח לעשות עסקים יפים, הוא ביקש את עזרתו". "איך אוכל לעזור לך בעניין?" שאל העשיר, מגלה עניין בסיפור. הבן הוציא מחט מכיסו הושיט אותו לאיש: "לא אבקש ממך הרבה, רק אם תוכל כשאתה עולה למעלה, לקחת אתך את המחט הזו, ולתת אותה לאבא". "בשמחה רבה!" השיב האיש, לקח את המחט ונפרד ממנו לשלום.

בלילה, נדדה שנתו של העשיר, המחט הטרידה את מנוחתו. "היכן אשים אותה?" חשב. בתחילה תקע אותה על דש בגדו, אבל אחר כך חשב, הרי יפשוט ממני את בגדי וילבישוני בתכריכין, והמחט מה יהיה עליה? הוא החליט להניח אותה בידו, אבל גם אפשרות זו נדחתה, הגוף כולו יאכל, והמחט בוודאי תנזק. ככל שהפך בעניין כך התבהרה לו העובדה שאין לו שום דרך לקחת איתו את המחט. או אז התחווה לו האמת הפשוטה: אם אין באפשרותו לקחת מחט אחת קטנה, את רכושו הרב – הזהב, הכסף, היהלומים – כל אלו בוודאי יוותרו הרחק מאחוריו... הוא המתין לאור הראשון של הבוקר שיפציע, ואז שלח לקרוא לבנו של החייט. הוא החזיר לו את המחט ואמר: "קח אותה, לא אוכל למסור אותה לאביך, אין לי דרך לקחת עימי דבר, אולם, על כך שהענקת לי את היחס הנכון לעושר ולרכוש בעולם הזה, אני חייב לך את כל חיי!" העשיר הבריא, הוא קם ממיטת חוליו, והאגדה מספרת כי סכומי הצדקה אותם חילק בימים שלאחר מכן החיו אומללים רבים, והחזיקו משפחות רבות.

הנה כי כן, בתכריכים אין כיסים היכולים לשאת מחט, ואין בהם די כיסים היכולים לשאת את כל העושר אותו אגר האדם בימי חייו...

השתדלות III (באר הפרשה תצוה תש"פ)

סיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: שמעתי מאחד מתושבי ניו יורק, אשר עסקיו נקלעו להפסדים וקשיים, ובכדי שיוכל לעלות שוב על דרך המלך היה זקוק מאוד להלוואה גדולה מהבנק. קבע האיש תור להיפגש עם מנהל הבנק היושב במדינת דטרויט שבארה"ב, ונקבע הזמן לשעה ארבע וחצי אחרי הצהריים. הלה ידע שעליו להגיע בזמן, ו'אוי לו' אם יאחר אפילו במקצת, כי ה'מאחר' אינו נחשב בעיניהם אלא כבטלן, ומה גם שאז 'נחשד' כמאחר גם בתשלומי הלוואות הבנק. על כן השים עצמו להיות מהזריזין המקדימין, והגיע לשם כבר בשעה ארבע, אלא שעדיין לא התפלל מנחה, לכן נכנס לביהמ"ד הסמוך, שם אמורים להתפלל מנחה בשעה 4:00. אלא שבהגיעו ראה שעדיין לא עת היאסוף ויש שם בקושי 'מזומן'. אט אט התקבצו עוד ועוד אנשים, עד שב"ה הגיע מניינם לעשרה. כל דמו כבר 'בער' בו מרוב לחץ שלא יאחר את הפגישה החשובה, וכבר חשב 'לברוח' לאחר שמו"ע, אולם החזן ביקש ממנו בתחנונים שישאר עד סוף התפילה, מכיוון שהוא 'חייב' ועליו לומר קדיש אחרי 'עלינו'. בלית ברירה החליט האיש להמתין עד סיום התפילה.

מיד בגמר התפילה רץ 'כחץ מקשת' לבניין הבנק, אך כשהגיע ראה שהמנהל עדיין לא הגיע. ב"ה ... המתין כמה רגעים והנה נכנס אל החדר מנהל הבנק, ולהפתעתו הוא מבחין כי פניו של המנהל מוכרות לו... כי הוא היה לא אחר מאשר אותו בעל תפילה שביקש ממנו להישאר בביהמ"ד עד אחר גמר התפילה. אמר לו המנהל: ראיתי על פניך עד כמה הנך ממהר ולחוץ, אך לעומת זאת היה ניכר על פניך מידת נאמנותך ויושרך, ועל כן הנני סומך עליך... ובתוך רגעים ספורים נסתיימה הפגישה בהצלחה גדולה.

אין צריך לומר, מה היו תוצאות הפגישה אילו היה בורח קודם חזרת הש"ץ... כשהמנהל נכנס ומוצא את אותו 'ברנש' שברח לו ו'קלקל' לו את המנין ... אין מקום ל'השתדלות' על חשבון התורה והתפילה, כגון לבטל קביעות העיתים שלו לתורה, או להתבטל מתפילה בציבור או 'לברוח' באמצע התפילה... שהרי לעולם אין ההשתדלות מועילה מאומה, אלא רק גזירת מלך, ופשיטא שאין הקב"ה 'תובע' מהאדם שיעשה השתדלות כזו...

וְכַל אִשָּׁה חִכְמַת לֵב..” (לה, כ ה) (מתוך 'שלישי באשמורת' - כל מה שסיפרה לי הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה)

סיפרה הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה: היה זה בירושלים העתיקה של ימים עברו, עיר מגוריהם של סבי הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצוק"ל וסבתי הצדקנית ע"ה, יחד עם משפחתם הברוכה. תקופת צנע הייתה זו, והמים היו מחולקים במשורה בזמנים קבועים. באחד הימים מיהרה סבתי ע"ה אל המכולת כדי לרכוש בעבור בני הבית מצרכים חיוניים. באותו זמן נחה בתה התינוקת על המיטה בחדר הפשוט והצנוע. לצד המיטה מונחת הייתה קערת מים עמוקה, שיצרה כמין גדר חוסמת למיטה. בדרכה למכולת פגשה הלך יהודי, והוא ביקש ממנה מים להרוות את נפשו. אמרה לו: "רק אשוב לביתי לאחר הקניה, ואביא לך לשתות מן המים שיש לי בביתי". הפציר בה היהודי: "אנא, צמא אני, אין לי סבלנות וכוח לחכות עוד כמה דקות!" כששמעה זאת סבתי - נענתה, וחזרה הביתה בטרם הלכה למכולת, כדי למלא מבוקשו. מיד בכניסתה הביתה פרצה צווחת בהלה מפיה; התינוקת הקטנה שנשארה בבית, שכבה בתוך קערת המים! אם הייתה מאחרת לבוא ומתמהמהת במספר דקות ספורות היה כבר מאוחר מדי ... סבתי ע"ה הוציאה את התינוקת תיכף ומיד מהמים, ואצה רצה להביא את כוס המים לאותו יהודי. היא פנתה אנה ואנה, אולם ההלך נעלם כלא היה, דמותו לא נראתה מלא האופק. שליח נאמן ממרום היה הוא, בכדי להציל את בתה, ומשמילא את שליחותו - נעלם לו ... התינוקת - הייתה אמי הצדקנית ע"ה, שלימים גדלה והייתה לאשת חבר לאבי, מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל. כשסיפרו סיפור זה לגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, התבטא על אימי ע"ה: "היא תהיה אישה לגדול הדור". ואכן ברכתו זו נתקיימה במלואה...

"זה בגלל הקורונה, נחומי שלי" (יונתן רוזנבלום)

חרש חרש חמקתי לביתה של סבתי. נר נשמה דלק על המזנון, ועיניה האדומות כמו גם ספר התהילים הרטוב, הוכיחו לי שגם חמש עשרה שנה אחרי הפטירה, היא לא התנחמה על סבי זצ"ל.

פניה אורו כשהיא ראתה אותי. "הכנס, נחומי. שב כאן, תברך 'מזונות' על העוגיות לעילוי נשמת סבא, נחום בן ר' יוסף."

מאז שאני זוכר את עצמי, סבתא התייחסה אליי באופן מיוחד. בכל זאת, אני הנכד הראשון שקרוי על שם בעלה.

עד היום פחדתי לשאול את סבתא על נסיבות מותו של סבא נחום. כשפעם שאלתי את אימי, היא השיבה לי כשפניה מתקדרות "זה בגלל הקורונה, נחומי שלי", והרגשתי שהיא מתחמקת

מהסבר. לא הבנתי מה זאת הקורונה הזו, חשתי שמסתירים ממני משהו, אולי בגלל רגשות אשמה, או משהו דומה.

אך היום, כשאני מתקרב ליום ההולדת החמש עשרה, החלטתי שאני צריך לדעת בדיוק מה ארע לסבא שאני קרוי על שמו. לא אתן לסובב אותי יותר.

לאחר שבירכתי בכוונה, וטעמתי מהעוגיות הטעימות, ניגשתי נחוש למשימה, ופתחתי בשיחה.

"סבתא, אני חושב שכבר גדלתי, ומותר לי לדעת בדיוק איך נפטר סבא, ולמה זה כל כך סודי."

לרגע הסתכלה עלי סבתא במבט מופתע, אך כשראתה את הזיק הנחוש בעיני, הבינה שאני לא הולך לסגת מהמטרה, והחלה לספר בטון שקט:

"היה זה לפני חמש עשרה שנים. בסין הרחוקה החל להתפשט וירוס לא מוכר, שמיד זוהה בשם 'קורונה'. הוא התפשט בממדים אדירים, ותוך שבועות ספורים הדביק כבר למעלה ממאה אלף איש ברוב מדינות העולם."

"במדינת ישראל שר הבריאות היה שר חרדי בשם ר' יעקב ליצמן. הוא חזה למרחוק, והורה על הכנסה לבידוד של כל מי שחזר מהמדינות הנגועות בנגיף, כדי שההדבקה בארצנו הקטנטונת תהיה מינימלית. אלא שדבר לא הועיל, והווירוס כמובן הגיע אלינו. צעדי המנע התחילו בדברים קטנים, אך מהר מאוד הורו ראשי המדינה על השבתה טוטאלית של כל מוסדות החינוך, ואיסור התקהלות של יותר מעשרה אנשים."

"אלא שבציבור החרדי האדישות שלטה ברמה. בתי הכנסת והשטיבלאך רק הפכו לעמוסים וצפופים יותר, כשכל אלו שהורגלו לקום מוקדם בשל עבודתם, הקיצו בשעות מאוחרות מחוסר עבודה. רחובות רבי עקיבא ומלכי ישראל היו עמוסים לעייפה בנשים שניצלו את החופשה הכפויה לקניות לפסח ולכל ימות השנה. בידוד? איסור התקהלות? למי אכפת?!"

"גם מוסדות החינוך לבנים, ישיבות, כוללים, המשיכו לפעול כסדרם, כשהמנהלים מורידים מעצמם כל אחריות. אחרי הכל, הרי מי שהגיע מחוץ לארץ נמצא בבידוד, לא?! אף אחד לא חשב על אלו שכבר נדבקו בנגיף ואינם מודעים לכך, שהם הולכים ומדביקים כמויות עצומות של אנשים."

"הכל היה נראה טוב ויפה, כולם נהנו מחופשת הפסח המוקדמת, ומצאו את הזמן לספר זה לזה בשטיבל את הבדיחות האחרונות שרצות על חשבון הקורונה."

"ואז התחיל הבום הגדול. מאות אנשים ונשים החלו להרגיש בו זמנית תסמיני מחלה קשה. חום גבוה, השתעלויות והשתנקויות. אנשי מד"א רצו מאחד לשני כדי לאשר את האבחנה של הקורונה, ובתי החולים התמלאו במאות, ואף אלפי חולים, מפה לפה. בכל פעם שהתגלתה

אבחנה של חולה קורונה, נשלחו עשרות רופאים ואחיות לבידוד, והמצב בבתי החולים היה קטסטרופלי."

"אתה מבין?" פנתה אלי סבתא בתיה בפנים בוכיות, "כולנו מרגישים אשמים במצב. סבא נחום היה יהודי צדיק. הוא לא קרא עיתונים, וקל וחומר שלא היה חשוף למקורות אחרים. פעמים בודדות הוא היה קורא את המודעות שברחוב. אף אחד לא אמר לו שלא ללמוד ולהתפלל בבית הכנסת. הוא הבין שיש איזה בלאגן בגלל מחלה שמסתובבת, וגם חילקו את המניין לשנים, אבל אף אחד לא עקב לראות שאין יותר מעשרה אנשים בבית הכנסת, מה גם שזה ממש מגוחך, כשיש בשכונה רק בית כנסת אחד, עם מאות משפחות."

"כשהחום שלו עלה, והוא התחיל להתקשות בנשימה, כבר לא היה עם מי לדבר. שעה שלימה התקשרתי למגן דוד אדום! עד שהגיע האמבולנס, התברר שהוא צריך מכונת הנשמה, וזו הייתה תפוסה לאנשים צעירים יותר. "את צריכה להבין, גברת", חיקתה סבתא את מבטאו הרוסי של האח במיון "יש כאן אנשים צעירים יותר, שהחיים שלהם עוד לפניהם, בעלך יצטרך לחכות". והוא חיכה, כן, הוא חיכה. עד הסוף המר". סבתא בלעה את רוקה לרגע, כשפניה שטופות דמע.

"אפילו מניין לא היה בלוויה שלו, מניין! לסבא נחום הצדיק, שלא פספס תפילה בוותיקין מימיו, הייתה לוייה חטופה, שכמוה התקיימו עוד עשרות בכל יום. לא טהרה, לא תכריכים, שתי שקיות אטומות, ולקבר."

"עכשיו אתה מבין למה אנשים מעדיפים שלא לדבר על זה?!" סיימה סבתא את המונולוג המזעזע.

רעדתי בכל גופי. אני מקווה שאצליח להתאושש מהטראומה שעברה עליי. בכל אופן, נראה שסבתא עדיין לא התאוששה.

מעגל שנסגר II (פניני עין חמד, גיליון 786)

חורף ירושלמי, רוחות מקפיאות את הגוף, ובנוסף פתיתי שלג זעירים יורדים מהשמיים. אוטובוס, שחוצה את רח' מלכי ישראל בירושלים מלא באנשים. בספסל האחורי יושב בחור בשם רפי. בידו 'מסילת ישרים', והוא שקוע בתוכו.

שלושה חודשים לפני כן הכיר רפי לראשונה את בורא עולם, ומאז נתון הוא תחת השפעה עצומה וסוחפת של 'אור גדול', הבוקע מתוכו על חובתו בעולמו ... נהג האוטובוס מפעיל את הרדיו. רפי משתדל להתרכז בספר, אך הנה נשמע בשידור חי קולו של ילד כבן עשר, כשהוא

מתייפח בבכי: "אבא נפטר לפני כשנה. אנחנו חמישה אחים ועכשיו אמא בוכה כי חושך בבית"...
 "למה חושך?", שואל השדרן. "אמא אמרה, שיש לנו חוב לחברת חשמל ולפני שעה ניתקו לנו את זרם החשמל וכולם יושבים ליד נרות". "מהו סכום החוב?". הילד שואל את אימו בשקט: "כמה חייבים"? והיא משיבה בקול שבור ומרוסק: "אלף ושמונה מאות שקלים". "מאזינים יקרים", ממשיך השדרן, "שמעתם כרגע בשידור חי על מצוקתה של האלמנה והיתומים, בואו לעזור לה. נרים תרומה ונאיר להם את הבית", והוא מסר מספר טלפון של מפיק התכנית, למי שמעוניין לעזור.

רפי חשב לעצמו: "מדוע שמעתי את השידור הזה? כנראה, בורא עולם שולח לי מסר מלמעלה". הוא לא היסס, וירד מן האוטובוס החם והנעים הישר אל הקור והרוח הירושלמית. תחילה ניגש רפי לטלפון ציבורי, התקשר לשדרן ואמר: "שמי רפי, שמעתי את דברי הילד, תרגיע אותו ואת אימו, בשעה הקרובה בעזרה אכנס עם סכום הכסף לרשות השידור". השדרן הודה לרפי על יוזמתו, והודיע בשידור כי תורם אלמוני הודיע ברגע זה, כי ידאג לשלם את כל החוב. הבחור בן השבע עשרה היה נמרץ ונחוש לדבוק במטרה שמשמייים הציבו לפניו, הוא שלף שלוש מאות שקלים שהיו בכיסו, והחל להיכנס לחנויות לכל אורכו של רח' מלכי ישראל. חלק שמעו את הסיפור של האלמנה וחלק התוודעו אליו מרפי, שהתחנן בכל ליבו להושיט יד לעזרה. בני ישראל רחמנים הם, גומלי חסדים הם... כל אחד הושיט שטר מי יותר ומי פחות, ותוך פרק זמן קצר היו בידו אלף שקלים". אני זקוק לעוד שמונה מאות שקלים", אמר רפי לבעל חנות רהיטים גדולה אליה נכנס. הוא החל להסביר לבעל החנות על מעשיו ביום קר שכזה, אך בעל החנות עצר אותו. "שמעתי על כך ברדיו, האם אתה זה האלמוני, שהודיע שיגיע עם הכסף לרשות השידור?" - "כן" השיב רפי. הוא ניגש למגירה שלף משם שמונה שטרות של מאה שקלים, והניחם לפניו. שבורא עולם יברך אותך ויחזיר לך בכפל כפליים", קרא רפי,

בדמעות של שמחה, שמילאה את ליבו. הוא רץ לרוממה למשרדי הרדיו, ועוד בתוך שעת התכנית הוא הגיש למנחה את הכסף להעביר זאת לאלמנה. "מה שמך, מלאך קטן?" שאל המנחה, אך מעבר לשם רפי, לא היה מוכן לנדב שום תוספת. חלפו עשר שנים של לימוד עמל ויגיעה בתורה. ר' רפי נ. שליט"א הפך להיות לאחד מאברכי הכולל המצוינים ביותר, בעל מידות, שקדן ומתמיד, ובנוסף יש לו בית עם ילדים. אומנם מצבו הכלכלי קשה, אך הוא אינו מתלונן ומאמין כי הכול לטובה.

דקות ספורות לפני השעה תשע, עומדים ר' רפי ואברך נוסף ומכינים כוס קפה לפני תחילת הסדר. "אל תשאל", אמר רפי, "אמש ניתקו לי את זרם החשמל, יש לי שם חוב של שלושת אלפים ושש מאות שקלים!" - "מה הבעיה? גש לגמ"ח של 'חסדי עולם' ופרע את החוב", מציע האברך. "יש לי כבר שם הלוואה, משיב לו ר' רפי. אז גש למושיקו הוא ישמח לעזור לך" - "גם לו אני חייב, נראה שאין לי אלא לפנות לבורא עולם, ובינתיים אשתי יושבת בבית ללא חשמל..."

אברך נוסף נכנס ברגע זה למטבחון קלט בחצי אוזן את הדיאלוג ביניהם. הוא יצא החוצה, חייג בפלאפון, ולאחר השיחה נכנס בחזרה פנימה ושאל את ר' רפי: "מה הכתובת שלך? האם יש בידיך את מספר המונה?". "ר' רפי שלף מכיסו את חשבון החשמל ומסרו לידי האברך. הוא שוב יצא החוצה, וכעבור דקה שב בחזרה: "תן תודה לבורא עולם, החוב שולם ובעוד פחות משעה תחובר בחזרה לחברת החשמל", אמר כשהוא תוחב לתוך ידו את חשבון החשמל המראה באותיות אדומות על ניתוק. ר' רפי היה המום: "מי שילם? למה שילם? מהיכן היה לו לשלם?" אבל האברך כבר נכנס לבית המדרש והחל בלימודו. "מאיפה יש לדלפון כמוהו לשלם עבורי את החוב? הוא אמיתי?", חשב.

בהפסקת הצהריים התקשרה רעייתו של ר' רפי כשהיא נרגשת: "בשעות הבוקר שב זרם חשמל כמקודם.!" הוא המתין עד סוף סדר שני בשש בערב, ואז ניגש לאברך המדובר, תפס

בעדינות בידו ואמר לו: "אני מאוד מעריך את מה שעשית בשבילי, אך ספר לי, מניין היה לך סכום גדול עבורי?". "זה לא מכספי. יש לי דודה בשם שושנה. היא התחננה לפני שאמצא לה מישהו שניתקו לו את החשמל כי היא מעוניינת לשלם עבורו את החוב"- "תן לי בבקשה את מספר הטלפון של הדודה שלך. אני רוצה להודות לה על המעשה האצילי, שעשתה עבורי." בערב ר' רפי חייג אליה. "ערב טוב דודה שושנה. רצינו להודות לך... שהקב"ה יברך אותך בבריאות איתנה". "אמן, גם אתכם" השיבה נרגשת. "מדוע חיפשתם מישהו שיש לו חוב לחברת חשמל, ולשלם עבורו." "היא השיבה: "לפני כעשר שנים, בעלי נפטר, ואני נותרתי חסרת כל, ובמצב כלכלי קשה. ביום חורפי אחד ניתקו לי את החשמל. בני הקטן אזר אומץ, ועל דעת עצמו התקשר לרדיו וביקש עזרה, הקריין, שריחם עליו נתן לו מספר דקות של שידור. כעבור כשעה הגיע מישהו, שמימן את כל החוב. קיבלתי אז על עצמי, שבעז"ה כשירווח לי, אעשה את אותה מצווה בעצמי."... לאחר שתיקה קצרה שאל האברך: "האם את זוכרת את שם התורם?"- "שמו היה רפי, נער בן שבע עשרה". עוד כמה שניות של שתיקה. "אני רפי"- "אני לא מאמינה! אתה דאגת לי לשלם את החוב?", זעקה בהתרגשות. מי חלם, שכך יתגלגלו פני הדברים, הוא כמו שעזר לה בזמנו כעת יד ההשגחה גלגלה שהיא תעזור לו.